januari 1958

REPERTORIUM VAN TIJDSCHRIFTLITERATUUR OP HET GEBIED VAN ACCOUNTANCY EN BEDRIJFSHUISHOUDKUNDE

Verschijnt maandelijks, behalve in augustus

Samengesteld door de Stichting voor Economisch Onderzoek der Universiteit van Amsterdam, redactie: Mevr. Dra. E. Hijmans

A. ACCOUNTANCY

II. HET ACCOUNTANTSBEROEP

Grondslagen voor het accountantsberoep

Bakker, Drs. C. — In een nabeschouwing over de discussie welke ter gelegenheid van het zevende internationale accountantscongres is gehouden, roert de schrijver enkele punten aan waar de referaten en de besprekingen een goede gelegenheid voor vergelijking van de grondslagen van het accountantsberoep in verschillende landen boden. Blijkens de openingsrede van de voorzitter van het Congrescomité heeft de sterke toeneming van de betekenis van de accountantsverklaring in het internationale verkeer een bespreking der grondslagen - en vooral van de verantwoordelijkheid van de accountant - in internationaal verband wenselijk gemaakt. Deze verantwoordelijkheid stond dan ook in het centrum der beschouwingen.

De schrijver gaat o.m. in op de kwestie van het „beheer" door accountants en op de financiële aansprakelijkheid van de openbare accountant. Vervolgens worden verschillen tussen buitenlandse en Nederlandse opvattingen ten aanzien van de beperkingen in het onderzoek besproken. De verantwoordelijkheid bij controle van moeder- of dochtermaatschappijen met vestigingen in verschillende landen komt eveneens aan de orde, evenals de combinatie van adviserende en controlerende functies van de accountant en diverse andere punten.

A II - 1 *Maandblad voor Accountancy en Bedrijfshuishoudkunde, oktober 1957*
E 741.231 : E 635.451

De organisatie van het bedrijf en de openbare accountant

Zandstra, Drs. F. D. — Onder de titel van het onderwerp „de organisatie van het bedrijf en de openbare accountant" dat op het zevende internationale accountantscongres ter sprake kwam, valt een groot aantal verschillende vraagstukken. De schrijver rubriceert ze naar een tweetal gezichtspunten: hij onderscheidt enerzijds de administratieve organisatie van de overige organisatie, anderzijds de controlerende functie van de accountant van diens adviserende functie. Hiervan uitgaande wordt een kort overzicht gegeven van enkele belangrijke punten waaromtrent de meningen op het Congres uiteen bleken te lopen en van andere waarover men het eens was.

Een verschil bestond onder meer tussen het Fins-Zweedse standpunt en de overige opvattingen ten aanzien van de controlerende functie van de openbare accountant met betrekking tot de algemene organisatie („management audit"). Men was daarentegen bijna unaniem van mening dat de publieke accountant als adviseur een belangrijke bijdrage kan leveren tot de verbetering van de organisatie van het bedrijf, en niet slechts van de administratieve organisatie. Vooral bij de kleinere onderneming werden deze mogelijkheden van belang geacht. Ook de rol van de accountant bij het overschakelen op elektronische „data-processing" apparatuur kwam op het Congres en in het onderhavige artikel aan de orde.

A II - 2 *Maandblad voor Accountancy en Bedrijfshuishoudkunde, oktober 1957*
E 643.0 : E 741.231 : E 635.451

The Internal Auditor

Sinnott, E. — In het hier gereproduceerde preadvies voor het zevende internationale accountantscongres worden de functies van de interne accountant en zijn positie in de

organisatie van de middelgrote of grote bedrijfshuishouding geschetst. De schrijver gaat in op de oorzaken welke tot het ontstaan van deze nieuwe functie hebben geleid. Deze oorzaken vloeien rechtstreeks voort uit de toenemende omvang en ingewikkeldheid der bedrijfshuishoudingen en de daarmee gepaard gaande veranderingen in de verhouding tussen eigendom, leiding en uitvoering.

Behandeld worden verder o.a. de eisen waaraan een interne accountant moet voldoen, de verhouding van zijn functie tot die van de externe accountant en de draagwijdte van zijn taak ook ten opzichte van de bedrijfsleiding zelf. Voorts wordt in het kort ingegaan op de techniek van het interne accountantsonderzoek, op het rapport en op de gevolgen van de ontwikkeling der elektronische administratie voor de functie van de interne accountant.

A II - 1 *The Accountant, 5 oktober 1957*
E 741.23

III. LEER VAN DE INRICHTING

De interne accountant

K e u z e n k a m p, D r s. J. — De meeste voor het zevende internationale accountantscongres uitgebrachte preadviezen over de „interne accountant" beperkten zich tot een weergave van de bestaande verhoudingen en opvattingen, zonder de hier liggende problematiek op wetenschappelijk verantwoorde wijze te ontwikkelen uit de leer van de organisatie. Slechts in het Engelse en het Nederlandse referaat werd uitvoeriger ingegaan op het „waarom" der geconstateerde verhoudingen. Deze verschillen in benaderingswijze van het probleem bemoeilijkten een vruchtbare discussie in sterke mate.

In een kort artikel geeft de schrijver een schets van de meest principiële punten en de daarover geuite opvattingen en fundamentele verschillen van inzicht.

A III - 4 *Maandblad voor Accountancy en Bedrijfshuishoudkunde, oktober 1957*
E 741.23

IV. LEER VAN DE CONTROLE

Inventarisatie

J o n k e r s, D r s. A. C. J. — De discussie over het onderwerp „inventarisatie" op het zevende internationale accountantscongres was bedoeld om de standpunten die hieromtrent in de verschillende landen worden gehuldigd duidelijker naar voren te doen komen dan zij uit de literatuur bekend waren. Inderdaad is materiaal verkregen waarop verdere gedachtenwisseling kan plaatsvinden, zoals duidelijk wordt uit de in het artikel gegeven korte schets der belangrijkste verschilpunten. Voor dit onderwerp blijkt de onderscheiding der ondernemingen naar grootte en naar effectiviteit der interne controle wel zeer relevant te zijn.

A IV - 2 *Maandblad voor Accountancy en Bedrijfshuishoudkunde, oktober 1957*
E 753.3

Techniques of Internal Control

M a u t z, R. K. en R. E. S c h l o s s e r — Hier wordt een analyse gegeven van de inhoud van het begrip „interne controle", dat door de schrijvers in een ruime zin wordt geïnterpreteerd. De organisatiestructuur van het bedrijfsgebeuren en van het administratieve proces, de preventieve en de repressieve controle in engere zin, de gang van inlichtingen door de bedrijfshuishouding, de registratuur en veilige opberging van activa en gegevens, de opleiding en vorming van het personeel en de administratieve hulpmiddelen zijn de belangrijkste pijlers waarop een goed systeem van „interne controle" rust. Bij de waardering van de interne controle in verband met een accountantsonderzoek zal de openbare accountant dan ook met al deze aspecten en technieken in meerdere of mindere mate te maken hebben. De problematiek waarmee hij op de diverse gebieden in het bijzonder wordt geconfronteerd wordt in het artikel in het kort geschetst.

De schrijver concludeert dat noch de interne controle zelf, noch de waardering daarvan door de accountant, in onderdelen kan worden gesplitst. Alle hierboven genoemde aspecten hangen nauw met elkaar samen.

A IV - 3 *The Journal of Accountancy, oktober 1957*
E 73

B. BEDRIJFSHUISHOUDKUNDE

a. ALGEMENE BEDRIJFSHUISHOUDKUNDE

IV. LEER VAN DE KOSTPRIJS EN DE PRIJSVORMING

Winstbepaling in de onderneming

Schroef, Prof. Dr. H. J. van der — De inleidingen over „winstbepaling in de onderneming" op het zevende internationale accountantscongres leverden een revue van geheel uiteenlopende beschouwingen op, zo caleidoscopisch dat een gemeenschappelijk uitgangspunt voor de discussie ontbrak.
Deze verscheidenheid is volgens de schrijver van dit artikel grotendeels toe te schrijven aan de te pragmatische en te weinig principiële aanpak van het vraagstuk door de meeste inleiders.

In het artikel worden de in de diverse referaten gegeven opvattingen in het kort weergegeven; aan het Nederlandse referaat wordt iets meer aandacht besteed, daar hier de kern van het probleem der winstbepaling en de vervangingswaardegedachte scherp worden gesteld.

B a IV - 8 *Maandblad voor Accountancy en Bedrijfshuishoudkunde, oktober 1957*
E 253

Het opzetcontract en zijn oorzaak

Cortlever, N. — Naar aanleiding van de dissertatie van Dr. A. Hendriks over „De prijsvorming in het bouwbedrijf" gaat de schrijver in op het wezen van het opzetcontract. Zijn opvatting is, dat dit niet anders is dan een overeenkomst, gesloten om gezamenlijk te trachten van een bepaalde marktsituatie te profiteren om op die markt gunstiger voorwaarden te bedingen. De in de praktijk genoemde redenen of oorzaken zijn, aldus bezien, niet de werkelijke oorzaken, maar ethische rechtvaardigingsmotieven, die in bepaalde gevallen ongetwijfeld hout snijden, maar vaak ook niet.

Deze opvatting wordt toegelicht met een uitvoerige analyse, welke beoogt het fenomeen van de opzet in zijn mogelijkheden en consequenties te belichten. Zowel de economische als de juridische facetten van het vraagstuk komen daarbij tot hun recht.

B a IV - 9 *De Naamloze Vennootschap, oktober 1957*
E 133.3

V. LEER VAN DE FINANCIERING

Recognizing and Evaluating Profit Opportunities

Capon, F. S. — Het beoordelen van de rentabiliteit van nieuwe en bestaande investeringen dient stelselmatig plaats te vinden, op grond van een juiste kostenverbijzondering en met behulp van een methode welke een juiste vergelijking van verschillende projecten en produkten mogelijk maakt. Een goede marktanalyse, ook voor de reeds voortgebrachte produkten, dient aan de rentabiliteitsbeoordeling vooraf te gaan.

Ten aanzien van het beoordelen van de winstmogelijkheden van nieuwe produkten onderscheidt en behandelt de schrijver het marktanalytisch aspect, het produktietechnische aspect en het financieel-administratieve aspect. Hij gaat in op de verantwoordelijkheid van diverse afdelingen en niveaux van de leiding in dit verband en op de inhoud van het uit te brengen eindrapport.

Behalve nieuwe produkten worden ook andere wegen tot vergroting van de winst in de beschouwing betrokken. De rol van de administratieve functionarissen bij de vergelijking der mogelijkheden tot winstvergroting wordt naar voren gebracht.

Ba V - 7 *The Controller, oktober 1957*
E 253

More for Your Capital Dollar: finding the realistic rate of returns

Griswold, J. A. — Hier wordt ingegaan op diverse methoden die in de praktijk worden toegepast om het rentabiliteitspercentage van investeringen te bepalen. De schijver stelt dat de zogenaamde „discount method", waarbij de diverse begrote inkomsten- en uitgavenbedragen alle tot hun huidige waarden worden herleid, de enige juiste methode is. Hij illustreert dit aan een serie hypotetische gevallen, voor welke hij met deze methode en vervolgens ook met verschillende andere, „kortere" methoden een oplossing uitwerkt. Het blijkt daarbij dat geen van deze „kortere" en „meer eenvoudige" berekeningswijzen tot betrouwbare uitkomsten leidt; tevens wordt duidelijk dat de moeilijkheid van de „dis-

count method" wordt overschat. Deze heeft het voordeel van grote aanpasbaarheid. Wel vereist zij meer berekeningen dan de „kortere" methoden, doch dit is de enige weg om tot juiste conclusies te komen.

Ba V - 7 *The Controller, oktober 1957*
E 253

De gemeenschappelijke beleggingsfondsen

Verstraeten, L. — Naar aanleiding van het feit dat in april 1957 de „gemeenschappelijke beleggingsfondsen" of „investment trusts" in België bij de wet zijn geregeld, wordt in dit artikel een overzicht gegeven van de geschiedenis, de vormen en de economische functie van deze „nieuwe beleggingsformule". Het betoog is in het bijzonder op de Belgische verhoudingen toegespitst. Ook de fiscale aspecten van deze vorm komen ter sprake.

Ba V - 2/3 *Tijdschrift voor Economie, (Centrum voor Economische Studiën van de*
E 324.24 *Katholieke Universiteit te Leuven) nr 3 - 1957*

VI. LEER VAN DE ORGANISATIE

Ervaringsuitwisseling tussen bedrijven

Wetering, van de — Uitwisseling van kennis en ervaring tussen bedrijven betekent voor elke deelnemer een vermeerdering van de kennis en ervaring; met zekerheid mag worden gesteld dat hiervan een gunstige invloed op hun interne organisatie en produktie zal uitgaan. Drie typen van gevallen dienen te worden onderscheiden: uitwisseling kan plaats hebben tussen elkaar toeleverende bedrijven, tussen bedrijven met een gelijk fabricageprogramma en tussen bedrijven met een verschillend fabricageprogramma. De schrijver behandelt praktijkvoorbeelden van elk dezer typen, in de verwachting dat dit ertoe kan bijdragen, ondernemingen welke dit nog niet deden tot het toepassen van ervaringsuitwisseling te stimuleren. De voordelen van uitwisseling in de verschilende gevallen worden besproken evenals de onderwerpen welke zich hiertoe lenen. Tevens wordt een overzicht gegeven van de instanties welke zich in Nederland op dit gebied bewegen en van hun activiteiten.

B a VI - 1 *Tijdschrift voor Efficiënte Bedrijfsorganisatie, oktober 1957*
E 633.23

Small Manufacturing Enterprises

Hosmer, W. A. — In dit artikel wordt de positie van de kleine onderneming in de bewerkingsproduktie in de Verenigde Staten van Amerika geanalyseerd. „Klein" wil in dit verband zeggen dat het aantal employés niet meer dan honderd bedraagt. Het aantal van deze firma's in de Verenigde Staten ligt boven 300.000. Zij vormen een belangrijk elementen in het bedrijfsleven. Ongeveer 10 % van deze zaken staat onder prima leiding.

De schrijver analyseert waarin de economische kracht van de kleine ondernemingen ligt. De groep omvat toeleveringsindustrieën, gebieden waar voldoende precisie of kwaliteit slechts door hooggeschoolde handenarbeid kan worden verkregen, de fabricage van producten waarvoor voortdurend nauw contact tussen koper en maker vereist is, industrieën met een produkt waarvoor slechts een beperkte afzet is, enz.

De kleine onderneming wordt gekenschetst als een dynamische kracht in de economie, mede door haar grotere flexibiliteit. De huidige fiscale wetgeving discrimineert in feite ten gunste van de grote ondernemingen, zoals de schrijver vrij uitvoerig aantoont; het zou in het belang van de gehele economie van de Verenigde Staten zijn indien dit veranderde.

B a VI - 5 *Harvard Business Review, november-december 1957*
E 643.02

Budgeting and the corresponding modernization of accounting

Wilson, J. P. — Hier wordt de volledige tekst weergegeven van een Engels preadvies voor het zevende internationale accountanscongres, dat handelt over de budgettering en de daarmee verbonden administratieve veranderingen. De schrijver stelt dat de invoering van budgettering in het algemeen tot gevolg heeft dat aan de administratie hogere eisen worden gesteld dan vroeger, in die zin dat zij meer en betere gegevens dient te leveren. Dit wordt met een serie voorbeelden verduidelijkt. Vervolgens wordt ingegaan op de ontwikkeling der administratieve techniek welke met de invoering van budgettering verband houdt. Ook de vereiste samenwerking tussen de administratieve mensen en andere functionarissen van staf en leiding komt in het kort ter sprake.

B a VI - 18 *The Accountant, 26 oktober 1957*
E 642.331.3 : E 7

Budgettering en de hiermee samenhangende modernisering van de administratie

Diephuis, G. — De beschouwingen over de budgettering en aanverwante vraagstukken op het zevende internationale accountantscongres waren in het algemeen gegroepeerd om de volgende vraagpunten:

a. de betekenis van de budgettering,
b. de organisatorische voorwaarden waaronder het systeem kan werken,
c. de techniek van het systeem en de invloed ervan op de administratie,
d. de invloed van het aanwezig zijn van het budgetteringssysteem op het werk van de accountant.

De schrijver kreeg op het congres de indruk dat er met betrekking tot de problemen op deze gebieden een betrekkelijk grote eenstemmigheid bestaat, al zijn er uiteraard ook verschillen, vooral in de benadering resp. de aanpak van de vraagstukken. Het artikel bevat een vrij uitvoerig verslag van de besprekingen.

B a VI - 18 *Maandblad voor Accountancy en Bedrijfshuishoudkunde,oktober 1957*
E 642.331.3 : E 7

De lopende band in Nederland

Dit extra nummer van het tijdschrift voor Efficiëntie en Documentatie is vrijwel geheel gewijd aan het „lopende band"-systeem en de vraagstukken welke daarmee verband houden. Na een algemeen artikel van de hand van Ir. V. W. van Gogh volgen bijdragen over de toepassing van het stelsel in de auto-industrie, de confectie-industrie, de massafabricage bij Philips, de radio-industrie en de fabricage van schrijfmachines. Voorts bevat het nummer een artikel over de reorganisatie van een verzendafdeling en een over de administratieve verwerking van orders, waarbij eveneens het principe van de rationele doorstroming door middel van transportbanden e.d. wordt toegepast.

B a VI - 19 *Tijdschrift voor Efficiëntie en Documentatie, Extra nummer, oktober 1957*
E 643.01

Toepassing der automatisering

In een speciaal nummer van „Economisch-Statistische Berichten" is een twintigtal bijdragen van auteurs uit diverse sectoren van het bedrijfsleven over „automatisering" verzameld. Hiervan zijn zestien artikelen „bedrijfstaksgewijze" uiteenzettingen van de vorderingen der automatisering op het desbetreffende terrein. De overige dragen een algemener karakter. Eén hiervan behandelt de wenselijkheden en mogelijkheden van de oprichting ener industrie van elektronische reken- en administratiemachines in ons land. Een tweede handelt over de betekenis van de automatisering voor de kapitaalbehoefte. Voorts is er een bijdrage over de automatisering in de Verenigde Staten. Tenslotte bevat het nummer een bespreking van het boek van F. Pollock, getiteld: Automation. De artikelenreeks wordt geopend met een beschouwing over het begrip „automatisering".

B a VI - 19 *Economisch-Statistische Berichten, 16 oktober 1957(nr. 2103).*
E 512.12

Who Profits from Trading Stamps?

Beem, E. R. — In 1957 zal de omzet van de detaillisten die spaarzegels uitgeven in de Verenigde Staten naar schatting 12 % van de totale detailhandelsomzet uitmaken. Dit cijfer is nog nooit zo hoog geweest, al werd ook tussen 1910 en 1916 veel met spaarzegels gewerkt. Het zijn vooral de supermarkets die deze vorm van reclame op grote schaal hebben ingevoerd; meer dan 40 % van deze zaken geeft spaarzegels, welke samen meer dan de helft van het totaalbedrag aan zegels voor de gehele Amerikaanse detailhandel uitmaken. Bovendien vormde deze politiek een sterke stimulans voor concurrerende detaillisten buiten de levensmiddelenbrache om ook spaarzegels te gaan geven.

De schrijver gaat na hoe het komt dat zovele supermarkets naar dit middel grepen. Hij concludeert dat omstreeks 1950 de overige handel de supermarkets grotendeels had ingehaald wat betreft kosten- en prijsverlaging, zodat zij zich niet langer sterk konden onderscheiden als „de goedkope vorm van detailhandel". Bovendien was dat deel van de consumenten dat zeer gevoelig is voor „goedkoopte" toen reeds klant bij de supermarkets, zodat verdere expansie ten koste van concurrerende handelsvormen slechts kon worden bereikt door het benutten van andere attracties. Deze psychologische achtergrond van de spaarzegels, welke in het artikel wordt uiteengezet, maakt dit middel bruikbaar o.a. voor de supermarket.

De schrijver geeft cijfers over de invloed van het systeem op de omzetten en bedrijfsuitkomsten van de ondernemingen zelf en op die van de concurrentie in haar verschilende vormen. Een der conclusies is dat grote supermarkets er meer baat bij vinden dan kleine.

Vervolgens wordt nagegaan welke gevolgen het systeem in feite voor de consument heeft; de schrijver stelt dat in de meeste gevallen het geven van zegels niet gepaard gaat met prijsverhoging. Deels gaat het ten koste van de winst van de detailhandel, voor een ander gedeelte worden de kosten der zegels goedgemaakt o.m. door verhoogde omzetsnelheid der goederen. Enkele cijfers worden gegeven.

Een bepaalde detaillist dient de vraag of hij er zegels zal gaan geven, in het licht van zijn doelstelling, zijn gehele positie en verkooppolitiek te beantwoorden. De zegels zijn geen op zichzelf staand reclamemiddel en geven in bepaalde gevallen een uitgesproken negatief, in andere een gunstig resultaat. De spaarzegel zal dan ook niet verdwijnen, maar de omvang van het verschijnsel zal in de toekomst wel minder worden.

B a VI - 21 *Harvard Business Review, november-december 1957*
E 641.252/3

VII. LEER VAN DE ARBEIDSVOORWAARDEN

Dix années d'expérience belge des systèmes de suggestion

C a u s s i n, A. en M. D e v o s — In een uitvoerig artikel worden de resultaten behandeld van een enquête betreffende de toepassing van en de ervaringen met ideeënbussystemen, welke is gehouden door het Centre de Recherches en Economie et Gestion des Entreprises. Aan 156 ondernemingen met meer dan 200 werknemers is een vragenlijst gezonden. Een derde deel hiervan bleek hiervan bleek een ideeënbus te hebben. Aan ongeveer de helft hirvan is en bezoek gebracht teneinde nadere gegevens over opgedane ervaringen te vragen.

Het artikel geeft behalve de verzamelde gegevens ook een gedegen bedrijfseconomische beschouwing omtrent de functies van het ideeënbussysteem, de meest efficiënte opzet ervan en zijn werking in het geheel van de bedrijfshuishouding.

Uit de enquêtegegevens wordt o.m. de conclusie getrokken dat de ideeënbus zeker geen universele oplossing voor alle moeilijkheden in het bedrijf is; voorts dat een gunstige atmosfeer voorwaarde is voor het welslagen ervan. Een tweede punt is, dat vele mislukkingen veroorzaakt worden door onvoldoende voorbereiding en onvoldoende vorming van het personeel. De medewerking van alle employés op de verschillende niveaux dient volledig te zijn verkregen wil een ideeënbussysteem slagen. Een verdere voorwaarde is dat er voldoende bekendheid aan het systeem wordt gegeven; ook dit wordt dikwijls verzuimd.

Tenslotte wordt erop gewezen dat het invoeren van ideeënbussystemen een werk op lange termijn is, dat bij voortduring de volle aandacht blijft vragen.

Ba VII - 5 *Annales de Sciences Economiques Appliquées, oktober 1957*
E 641.210.5

Rumoer rondom de „Case method"

Ook in Europa worden methoden gebaseerd op discussie en zelfwerkzaamheid bij de opleiding en vorming toegepast. Er bestaat daarbij een grote voorkeur voor de „case method" zoals die aan de universiteit van Harvard is ontwikkeld. Echter wordt in Amerika de fundamentele waarde van deze methode in sommige kringen heftig bestreden, o.m. door Alvin Brown in een artikel in Advanced Management. Deze kritiek wordt in het onderhavige artikel weergegeven. Voorts worden enkele variaties op de „case method" die inmiddels zijn ontwikkeld, behandeld en kritisch beschouwd. De conclusie hieruit luidt, dat „case method", „incident method" en „living case study" alle het aantrekkelijke van de on-theoretische aanpak van een specifiek probleem gemeen hebben. De keerzijde daarvan is echter het gemis aan „theoretische ankers".

B a VII - 7 *Doelmatig Bedrijfsbeheer, oktober 1957*
E 641.212.4